

ESITELMÄ nykyhetken tilanteesta Sos.dem.Puolueen luentokursseilla
Suomen Sosialidemokraatin selostus 19/2 1931.

OIKEISTOKOMENTO JATKUU; MUTTA ME TIEDÄMME; ETTÄ KÄÄNNE TAPAHTUU.

Sosialidemokraattisen Puolueen luentokursseilla piti tov. V. Tanner tiistaina esitelmän nykyhetken poliittisesta tilanteesta lausuen m.m. seuraavaa:

Tämä hetki on oikeastaan hyvin sopiva valtiollisen tilannekatsauksen luomiselle. Onhan tasavallassamme nyt tapahtunut tärkeällä paikalla vahdinmuutos. Samalla jäi kuitenkin suorittamatta se järjestelmän muutos, jota meidän tahollamme odotettiin. Näin tuoreeltaan tämän tapahtuman jälkeen on asema kuitenkin melko lailla epäselvä, joten ei voi vallon paljon kosketella lähiaikojen tapahtumia.

Poliittisia tapahtumia ei ole katseltava erillisinä ilmiöinä, vaan ovat ne osia pitkästä sarjasta, jonka syyt ovat loogillisesti selitettävissä. Kun lähdemme tämän hetken valtiollista tilannetta tarkastelemaan, niin ymmärrämme sitä paljon paremmin, jos muistellemme mitä kaikkea maailma on saanut läpikäydä maailmansodasta lähtien. Maailmansota kirvoitti kansojen kahleita ja loi useimmissa maissa melkein vallankumouksellisen tilanteen. Työväestö pääsi määräävään asemaan ja sen vuoksi olivat yrittäjäluokat valmiit menemään hyvinkin pitkällemeneviin myönnytyksiin. Tätä jatkui monet vuodet ja Suomeenkin ulottui tämän ajan vaikutus. Meilläkin havaittiin, että työväellä on sananvaltaa ja että se voi aikaansaada valtiollisia ja yhteiskunnallisia reformeja ja voi ennen kaikkea pudistaa päältänsä kahleet, jotka kansalaissodan jälkeen aiottiin parna sen kannettavaksi. Mutta tätä työväelle suotuisaa suuntaa ei jatkunut kauan. Työväki meni monessa maassa liian pitkälle ja

luonnonlaki on, että jos heiluri heilahtaa liian paljon vasemmalle, vastavaikutus heilauttaa sitä oikealle. Vastavaikutus on ollut jo useita vuosia huomattavissa. Olemme saaneet huomata, että kansanvalta on nykyään vahvassa vastatuulessa kautta maailman.

Jos tarkastamme minkä maan oloja tahansa, niin näemme, että kansanvaltaisilla aineksilla on vaikeat olot. Eteenpäin marssiminen ei tule kysymykseen. Saa olla tyytyväinen, jos voi puolustaa aikaisempia saavutuksia ja ennenkaikkea säilyttää kansanvalta, niin ettei se kärsi suurempia vaurioita. Onpa tämä vastatuuli johtanut niinkin pitkälle, että moenssa Euroopan maassa vallitsee diktatuuri. Euroopassa on 7-8 valtiota, joissa kansanvalta on pantu hyllylle ja joissa joko yksi ainoa henkilö tai pieni henkilöryhmä hallitsee valtakuntaa aseiden avulla. Tämä on vaarallinen kehityssuunta. Se saattaa kansalaiset epäluottamuksella katselemaan kansanvaltaista valtiojärjestystä ja johtaa taantumukseen. Toiselta puolen ei tiedetä, millä tavalla diktatuurista lopulta selviydytään. Ainoakaan viime vuosien diktatuurivaltioita ei ole vielä siirtynyt takaisin kansanvaltaan. Emme tiedä voiko se tapahtua rauhallista tietä vai tuleeeko se verisen anarkian kautta. Espanja näyttää nykyään pyrkivän diktatuurista eroon, mutta onnistuuko se selviytymään rauhallista tietä, on vaikea sanoa.

Nämä suuressa maailmassa esiintyvät ilmiöt ovat tietysti nähtävänä myöskin meillä. Meilläkin on kansanvaltaa halveksiva suunta, joka jo useampia vuosia on pyrkinyt pinnalle. Sen ohella on meilläkin havaittu diktatuuriajatuksia. Kaikki tämä on meillä vuoden ajan esiintynyt roumiillistuneena n.s. lapuanliikkeessä. Lapuanliikkeen aikaansaamassa myrkytetyssä ilmakehässä täytyi meidän viime syksyn varrella suorittaa kahdetkin vaalit. Ensimmäiset olivat eduskuntavaalit ja sitten kunnallisvaalit. Ne muodostuivat senkautta jotenkin samanlaisiksi n.s. khaki-vaaleiksi kun esim. Englannissa ja Ranskassa suoritettiin isänmaallisen

mielialan valitessa sen jälkeen kun voitto keskusvaltioista oli saatu. Mainitut vaalit antoivat luonnollisesti taantumuksellisen tuloksen. On hyvin ymmärrettävissä, että meilläkin syksyiset vaalit antoivat samanlaisen tuloksen. Ne toteuttivat erään porvarillisissa piireissä kauan haudotun toivomuksen, nim. sen, että suomalaisille porvareille tuli enemmistö, vieläpä niin tyydyttävä, että maalaisliitto ja kokoomus yhdessä muodostavat eduskunnan enemmistön. Edelleen tuli kaikille porvarillisille puolueille yhteensä 2/3 enemmistö. Vasemmistolla on vain 1/6 ääntä. Yhtä ääntä puuttuu, jotta 1/3 olisi meillä. Se eduskunta, joka meille täten viime syksynä lahjoitettiin, on siten selvä oikeistoeduskunta, joka tietysti tulee ajamaan taantumussuuntaa ja olemaan kuuliainen niille tunnussanoille, joita Lapualta käsin tullaan esittämään.

Mutta viime syksy oli toiselta puolen omiaan kaivamaan maata lapuanliikkeen alta. Jatkuva väkivaltapolitiikkaan turvautuminen ja laittomuus oli omiaan kääntämään mielialaa maassa. Kun pääsimme tälle vuodelle, ryhdyttiin valmistelemaan presidentin valitsijamiesvaaleja. Silloin oli mieliala huomattavasti muuttunut. Nähtävästi kansa alkoi järkiintyä. Tuloksena oli, että presidentin valitsijamieskunnan kokoonpano oli huomattavasti toisenlainen kuin eduskunnan kokoonpano. Lapuanliike jäi itse asiassa presidentin valitsijamiesten keskuudessa niin pienelle osalle, että se sai vain noin neljännosen osan valitsijamiehistä taakseen. Tämä tulos herätti työläispiireissä toiveita. Toivottiin, että nyt voitaisiin ryhtyä kulkemaan parempaan suuntaan. Tälle valitsijamiesvaalien tulokselle rakennettiin jo tulevaisuuden suunnitelmiakin.

Niin oli asema eilisiltään saakka. Mutta eilen suoritettu tasavallan presidentin vaali on taaskin huomattavasti järkyttänyt tapahtumain kulkua, tehden lähimmän tulevaisuuden koloilla epäselväksi. Eilinen vaali ei ole johdonmukainen tulos valitsijamiesten vaalista. Niinkuin sanoin, oli valitsijamiehistä lapua-

laisia vain n. 1/4, mutta siitä huolimatta Lapua sai oman nimikkoehdokkaansa presidentiksi.

Mitä tämä vaali vaikuttaa ja mitä voidaan tämän jälkeen odottaa valtiollisessa elämässämme? Tämän vaalin kautta on luotu sellainen ryhmitys valtiollisten puolueiden kesken, joka takaa viime aikoina vallinneen suunnan jatkumisen. Se merkitsee siis sitä, että eduskunnan nykyisen enemmistön tahdon mukaan tulevat asiat kulkemaan ja oikeistokomento jatkuu. Kun kokoomuksella ja sitä ainakin koko pitkälle kannattavalla maalaisliitolla tätä nykyä on hallussaan ei ainoastaan eduskunta, vaan myöskin hallitus ja sitäpaitsi myöskin presidentin tuoli, on niiden verrattain helppo ohjata maan valtiollista kehitystä omien piirustustensa mukaan. Joutuminen kokoomuksen kelkkaan näkyy kyllä hermostuttavan maalaisliittoa, koska se jo etukäteen "Suomenmaa"-lehdessä tahtoo torjua sen käsityksen, että sen eilinen äänestystempuilla merkitsisi sitä, että he olisivat sitoutuneet kokoomuksen kanssa samaan poliittiseen peliin. Saanee kuitenkin pitää selvänä, että maalaisliitolle tulee eilisen jälkeen olemaan entistä vaikeampaa riistäytyä irti kokoomuksesta, ryhtyä harjoittamaan omaperäistä ^{politiikkaa} ja kaikkein vähimmin siltä voi toivoa minkäänlaista vasemmistolle myönteistä suuntaa.

Me saanemme niin ollen totuttautua siihen ajatukseen, että meidän puolueemme saa pitkän aikaa olla puolustusasenteessa. Toiveet siitä, että me voisimme marssia eteenpäin ja aikaansaada uudistuksia, on tällä hetkellä valitettavasti syrjäytettävä. Saamme olla tyytyväisiä, jos onnistumme säilyttämään tähänastiset saavutuksemme. Meidän tehtävänä tulee näin ollen olemaan vastustaa kaikkia niitä taantumuksellisia lakiesityksiä, joita niin hyvin hallituksen kuin eduskuntapiirienkin taholta tehdään. Taloudellisella alalla tullaan uuden ryhmityksen taholta etsimään keinoja, joilla voitaisiin siirtää rasitukset tuottaja- ja maanviljelijä-

piireiltä kuluttajaväestön kannettavaksi.

Tässä puolustustaistelussa tulemme ilmeisesti jättämään verrattain yksinäiseksi. Viime vuoden ajan saimme aivan yksin puolustaa kansanvaltaa. Siitä alkaen kun presidentin valitsijamiestävaaleista alettiin puhua, näytti siltä, että edistysmielinen puolue olisi irtaantumassa yhtenäisestä porvarillisesta blokista. Suurimmassa osassa maalaisliitonkin lehdistöä esiintyi tällöin toisenlaisia ääniä kuin kesällä ja syksyllä. Nyt saattaa epäillä oliko edistysmielisen puolueen päättäväinen irtaantuminen kokoomuksesta ja lapuanliikkeestä pysyvää laatua, vai unohtuuko se samalla kuin heidän lähin päämääränsä, oman miehen saaminen presidentiksi, on epäonnistunut. Heille olisi kyllä, näin sivulta neuvoen, edullisempaa sanoitua päättävästi irti kokoomuksen johdosta, siirtyä oppositioon sekä sitä tietä lisätä supistuneita jäsenjoukkojaan ja saada vähitellen meillä syntymään todellinen vapaamielinen puolue. - Maalaisliittoon nähden ei nähtävästi voi olla paljonkaan toiveita siitä, että sillä olisi voimia riistäytyä irti tuosta uudesta ryhmityksestä. Se on nyt jälleen niin puolue- kuin persoonallistenkin etujen kautta sidottu kokoomuksen ajamaan politiikkaan.

Miten voimakkaana oikeistosuunta tulee esiintymään ja miten kauan sitä tulee kestävään, riippuu ulkopuolella meidän vaikutustamme olevista seikoista. Olemmehan kulkeneet poliittisessa kehityksessämme yleismaailmallisen kehityksen vanavedessä. Mitä muualla tapahtuu, toistuu meidänkin maassamme. Varsinkin nykyään, jolloin valtiollisten tapahtumain lisäksi ovat tulleet tärkeät taloudelliset seikat, ennen kaikkea yleismaailmallinen taloudellinen pulakausi, olemme yhä enemmän riippuvaisia siitä, mitä muualla maailmassa tapahtuu.

Kun meillä on edessämme tällainen perspektiivi - ja tällaiseksi se ymmärtääkseni meidän tahollamme käsitetään - on ymmärrettävissä, että niiden muutamien tuntien aikana, jotka ovat kulu-

neet eilisestä ratkaisusta, työläispiireissä vallitsee ärtynyt mieliala ja että tuloksen johdosta ollaan synkkiä. Siihen ei kuitenkaan ole aihetta. Vaikka olemmekin kärsineet tappion, on asialla toinenkin puolensa. Jos meidän tahollamme kannatettu suunnitelma Ståhlbergin valitsemisesta olisi toteutunut, olisi vastuu uuden politiikan noudattamisesta siirtynyt myöskin sosialidemokraattisen puolueen kannettavaksi. Voi olla vakuutettu siitä, että häiriöitä ja vaikeuksia olisi silloin sen tielle kasattu sen kuin olisi keritty. Määräävät paikat valtiollisessa ja ennenkaikkea taloudellisessa elämässämme ovat oikeistolaisten ainesten hallussa ja niille olisi helppoa vaikeuttaa asemaa. Varsinkin kun ottaa huomioon, että niin hyvin puolustuslaitos kuin suojeluskuntalaitoskin ovat meikoilla solutettuja, voi kuvitella niiden vaikeuksien suuruuden, joita tämä vaali olisi mukanaan tuonut. Siitä huolimatta, että ne olivat nähtävissä, koetettiin Ståhlberg saada valituksi ja taistelun uhallakin päästä toisiin oloihin. Kun se ei onnistunut, on vastuu siirtynyt toisille.

Nyt näyttää siltä, että se poliittinen jännitys, joka kunkaansimääriä on vallinnut ja viime viikkoina suorastaan noussut polttapisteeseen, on päässyt laukeamaan. Kuvaavia ovat jo tämän aamun helsinkiläisen kokoomuslehden kirjoitukset, joissa on aivan toinen sävy kuin vielä joku päivä sitten ja joissa huudetaan maailmalle, että nyt on "oltava hiljaa". Se on uusi tunnussana. Nyt ei saa häiritä rauhallisia oloja - nyt on "isäntä talossa". Luullakseni on eilinen tulos myös lopullisesti haudannut kaikki diktatuurijatkukset. Oikeistopiireillä ei ole enää tarvetta ajatella sellaisia suunnitelmia, kun ne ovat päässeet lähimmän päämääränsä perille. Ja kun tuntee vastavalitun tasavallan presidentin, voinee melko varmasti luottaa siihen, että hän ei anna ainakaan minkäänlaisten yltiöpaisten tapahtumien yllättää itseään, vaan että hän tekee voitavansa, että laillisuus ja oikeusjärjestys maassa säilyvät.

Tätä optimistista kuvailua voisi vielä jatkaa ja sanoa, että voi olla hyväkin, että oikeisto saa itse selvittää viime vuonna sotkemansa poliittisen vyyhdin. Kun viimevuotinen riehunta on esiintynyt oikeiston taholla, on hyvä, että he itse saavat pitää niitä kurissa. Kun lisäksi on vaikea taloudellinen tilanne, ei olisi hauskaa toisilla puolueilla ottaa hallitusvastuuta kannettavakseen.

Miten kauan oikeistosuuntaa tulee jatkumaan ei kukaan voi sanoa. Eihän politiikassa yleensä voi koskaan sanoa, milloin jokin asia tapahtuu. Hyvä kunhan voi tietää, mihin suuntaan olot kulkevat ja mitä joskus tulee tapahtumaan. Sen voi nytkin sanoa, että käänne tulee. Se voi tulla melko piankin, jos muualla maailmassa olot muuttuvat. Osittain käänne on jo tapahtunutkin. Lapuanliike on taantumassa. Sen loistopäivät ovat ohitse. Kansanmieliala on herkkä ja se heilahtelee sinne tänne. Jos se näkee, että jokin liike ei vastaakaan sen toiveita, että se väärinkäyttää sille annettua luottamusta tai että se on rikollinen, kuten lapuanliike, on vastavaikutus hyvin helposti syntynyt. Kansanmielialan muutoksen näkee lapuanliikkeessä selvästi. Olihan sillä kesällä kaarensa korkein kohta. Sen jälkeen väkivalta politiikka on vieroittanut laajat joukot siitä.

Tästä saamme opetuksen myöskin kansanvallan ystäville. Meidänkin on syytä muistaa, että jokaisella teolla on vaikutuksensa. Jos tehdään virheitä, kostavat nämä virheet itsensä politiikassakin. Jos kansanvalta pystyy täyttämään tehtävänsä ja hoitamaan maan asiat järkevällä tavalla ja menestyksellisesti, ei sitä voi uhata mikään vaara. Jos tehdään hairahduksia, on vastustajilla helppo käyttää niitä hyväkseen, niinkuin ovat tehneetkin. Näemmehän mitä kaikkia seurauksia meillä on ollut esim. v. 1918 kansalaissodasta. Sen tapahtumat heittävät varjonsa vielä nykyhetkenkin politiikkaan ja antavat vauhtia oikeiston pyrkimyksille.

Tekisi mieleni väittää, että sosialidemokraattisen puolueen eteneminen on ollut liian helppoa Suomessa. Sen ei ole tarvinnut käydä sitä ankaraa koulutusta kuin monessa muussa maassa, ennenkuin puolue on saatu selville vesille. Olemme saaneet suuria reformeja ilman omaa ansiota. Äänioikeuden ja yksikamarisen eduskunnan saimme Venäjällä tapahtuneen vallankumouksen johdosta, itsenäisyytemme toisen vallankumouksen johdosta Venäjällä ja v. 1919 kukistui valkoinen terrori Saksan vallankumouksen johdosta. Tämä menestys on saanut meidät hemmotelluiksi ja luottamaan siihen, että kaikkikäy itsestään. Kun varsinkin itsenäisyyden aikana on saatu runsaasti yhteiskunnallisia uudistuksia, veltotuimme. Menestys sai suuren osan puoluejäsentä luulemaan, että tämä on asiain luonnollinen kulku ja että tuloksia saavutetaan ilman taistelua. Samalla se sai, ikävä kyllä, sisäistä eripuraisuuttakin aikaan, joka häiritsi puoluetta. Kun puolue on joutunut ulkoisen puristuksen alaiseksi, on se ikäankuin liimautunut yhteen. On ollut ilahduttavaa havaita, että huomattavampaa erimielisyyttä sen keskuudessa ei ole esiintynyt. Täten käy tavallisesti, kun puolueet valtiollisissa ristiriidoissa joutuvat koettelemuksen alaiseksi. Silloin siveellinen kunto tulee koeteltavaksi ja rivit sulkeutuvat. Toivottavasti tätä puolueen sisäistä tervehtymistä tulee jatkumaan, sillä se helpottaa meidän toimintaamme.

Ikävä vaan, että meillä ei nyt ole samoja ulkonaista mahdollisuuksia toimia kuin aikaisemmin. Viime vuoden aikana on asema melkoisesti muuttunut. Vuosi takaperin meillä oli kommunistit mukana valtiollisessa toiminnassa. Niiden poistuminen on toiselta puolen helpottanut sosialidemokraattisen puolueen toimintaa. Ei ole enää häiritsevää sivutekijää, joka sekoitti kaiken toiminnan. Mutta toiselta puolen niiden poistuminen on myöskin vähentänyt työväen edustusta, kun kommunistiset ainekset eivät ole valmiita antamaan kannatustaan sosialidemokraattiselle puolueelle.

Vastaisen ajan tärkeimpiä kysymyksiä tulee olemaan saada nämä kommunistiset ainekset valistustyön avulla käännetyiksi vakaumuksellisiksi sosialidemokraateiksi. Hallitusvalta on tosin tehnyt kirurgisen leikkauksen, on lopettanut kommunistien julkisen toiminnan. Mutta sen kautta ei niitä ole tehty olemattomiksi eikä niiden työskentely työväen piireissä ole loppunut. Meidän asiamme on nyt huolehtia siitä, että ne sadattuhannet, jotka ovat kulkeneet kommunistien riveissä, muuttavat vakaumuksensa, astuvat sosialidemokraattien leiriin ja työskentelevät täällä täydellä antaumuksella sosialidemokraattisten päämäärien hyväksi. Tässä piilee kyllä vissi vaarakin, jos puoluejärjestöt ja ammatilliset osat tot ottavat liian helposti vastaan äsken kommunistien riveissä työskennelleitä työläisiä. Ei ole mikään vaikea asia soluttaa joi takin järjestöjä sisältäpäin. Sen näimme v. 1919, jolloin kommunistinen liike alkoi. Ei voitu koskaan erottaa kommunistia sosialidemokraatista eikä sen vuoksi voitu kommunistien toimintaa voimakkaalla kädellä ehkäistä.

Toinen tehtävä, mikä on lähiaikojna tärkeä, suuntautuu toiselle taholle. Meidän velvollisuutenamme on tukea niitä tosin toistaiseksi heikkoja vapaamielisiä pyrkimyksiä, joita porvarillisissa piireissä on. Niitä on siellä, mutta ne eivät pääse vapaasti kehittymään, kun eivät saa miltään taholta tukea. Jos sos.dem. puolue maamme suurimpana puolueena, ottaa näihin pyrkimyksiin toisen asenteen kuin tähän saakka, koettaa kasvattaa ja kehittää niitä, luulen, että meillä voisi muodostua melko hyvää yhteistoimintaa kansanvaltaisten porvarillisten ainesten kanssa. Meillähän oli aikoinaan keskustahallituksia, joita sosialidemokraatit tukivat ja pitivät sillä tavalla yllä keskustapolitiikkaa. Ihmeellistä kyllä, se hermostutti eräitä sos.dem. puolueen jäseniä. Nämä katsoivat vapautensa tulevan sidotuksi ja toivoivat päästävän siitä pois. Eivätköhän nykyiset olot ole omiaan antamaan aihetta tarkistaa tuota käsitystä. Luulen että sellainen "keskus-

kustan tukahduttava syleily" oli sittenkin miellyttävämpää kuin olla toivottomassa oppositiossa nykyisen oikeistopolitiikan aikana.

Mitä hallituskysymykseen tulee, niin olemme siitä asiasta paljon keskustelleet ja paljon päätöksiäkin tehneet. Viimeksi puoluekokouksessamme päätimme, että sosialidemokraatit voivat mennä hallitukseen m.m. "taantumusta vastustamaan". Siinä suhteessa olisi tietysti nyt oikea hetki. Nyt jos koskaan on taantumusta. Tästä näkee, kuinka harmaita monet teoriat ovat. Voidaan kyllä päättää, että kun taantumus tulee, niin on mentävä hallitukseen, mutta kun se tulee, emme voidakaan astua sinne. Nytkin meidän on toivotonta ajatella hallitukseen menoa. Nyt on annettava oikeistopuolueiden, maalaisliitto mukaan lukien, hallita niin kauan kuin ne jaksavat. Luulen, että se on paras keino kuluttaa kansassa loppuun luottamus niihin.

Meillä on nykyään ennen kaikkea omia sisäisiä tehtäviä, joita tällaisena aikana on muistettava. Järjestöjen lujittaminen on kaiken toimintamme a ja o. Ilman taisteluvalmiita järjestöjä ei voida esiintyä niin suurella voimalla kuin jos on vahvat järjestöt takana. Sanomalehtiä olisi levitettävä, saatava ne kannattaviksi j.n.e. Tehtävä siis sisäistä lujittamistyötä, jotta oltaisiin valmiita, kun virkeämmät tuulet alkavat maailmassa puhaltaa.